METSÄTALOUS

Valtio on alkanut ymmärtää, että metsäsektori voi auttaa sitä selviämään talouskriisistä. Tähän asti muita teollisuudenaloja on pidetty kiinnostavampina. **FRENK KOVAČ, GOZDNO GOSPODARSTVO POSTOJNA**

Hakkuuoikeuksien päättyminen tuo muutoksia Slovenian metsäteollisuuteen

Slovenian valtio pyrkii nostamaan puun jalostusastetta. Jos metsäyhtiö myy hakkaamansa puun jalostamattomana ulkomaille, se ei todennäköisesti saa uutta hakkuuoikeutta valtion metsiin.

LJUBLJANA/POSTOJNA, SLOVENIA (MT)
Slovenia on EU:n ainoa maa, joka on myöntänyt yksityisille metsäyhtiöille hakkuuoikeudet valtion metsiin. Kahdeksikymmeneksi vuodeksi myönnetyt oikeudet päättyvät vuonna 2016, joten nyt harkitaan, mitä sen jälkeen seuraa.

”Vaihtoehtoja on näillä näkymin kaksi: joko valtio perustaa oman metsäyhtiön tai yksityiset yhtiöt jatkavat toimintaansa”, hallituksen neuvonantaja **Alexander Golob** maatalous- ja ympäristöministeriöstä kertoo.

”Jälkimmäinen vaihtoehto toisi kilpailua, mikä olisi hyvä.”

Toistaiseksi hakkuuoikeuden saaneita yhtiöitä ei ole velvoitettu jalostamaan puuta. Raakapuuta on virrannut naapurimaihin, eivätkä yhtiöt ole käyttäneet puun myynnistä saamiaan voittoja kotimaisen metsäteollisuuden kehittämiseen.

Jos uudet hakkuuoikeudet myönnetään yksityisille yhtiöille, yhtiöt todennäköisesti velvoitetaan huolehtimaan myös puun jatkojalostuksesta.

”Valtio on alkanut ymmärtää, että metsäsektori voi auttaa sitä selviämään talouskriisistä. Tähän asti muita teollisuudenaloja on pidetty kiinnostavampina.”

Gozdno gospodarstvossa luottavainen tunnelma

Lounais-Slovenian alueella toimivassa metsäyhtiössä Gozdno gospodarstvo Postojnassa tunnelma on luottavainen.

”Vaikuttaa todennäköiseltä, että metsiin myönnetään uudet hakkuuoikeudet. Yhtiömme on yksi Slovenian suurimmista puunjalostajista. En usko, että meillä on ongelmia saada hakkuuoikeutta”, yhtiön toimitusjohtaja **Frenk Kovač** sanoo.

Gozdno gospodarstvo Postojna työllistää noin 400 henkilöä. Heistä puolet on metsätöissä, loput puujalostuksessa. Lisäksi yhtiö käyttää noin 200:aa alihankkijaa muun muassa puutavaran kuljetukseen.

Gozdno gospodarstvo hankkii käyttämästään puusta noin 60 prosenttia valtion, loput 40 prosenttia yksityisistä metsistä.

”Osuudet pitäisi pystyä kääntämään toisin päin”, Kovač sanoo.

Yhtiöllä on hakkuuoikeus noin 30 000 hehtaariin valtion metsiä. Kaikkiaan se käyttää noin 200 000 kuutiometriä puuta vuodessa.

Yksityisten metsätilojen pienuudesta vaikeuksia

Yksityisten metsätilojen pieni koko vaikeuttaa puunhankintaa.

”Slovenian yksityismetsien hakkuut voisivat olla 3–4 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Nyt hakataan vain puolet siitä. Metsät vanhenevat ja ovat huonossa kunnossa”, Kovač kertoo.

”Sahaukseen parhaiten sopiva puu on läpimitaltaan 40–50-senttistä ja iältään satavuotiasta. Meillä sahoille tulee puuta, joka on kasvanut metsissä 200 vuotta ja joka on laadultaan katastrofaalista.”

Oman mausteensa soppaan tuo avohakkuut kieltävä metsälainsäädäntö.

”Mielestäni avohakkuut pitäisi sallia joillain alueilla ja pienessä mittakaavassa. Kaikkialla eroosiosta ei ole vaaraa.”

Pellettien ja levyjen vientiä noin 50 maahan

Gozdno gospodarstvo jalostaa lähes kaiken hakkuista kertyvän puun itse.

”Puuta ei kannata myydä muualle. Vain puun jalostaminen mahdollisimman pitkälle itse tuo kilpailukykyä muihin nähden”, Kovač sanoo.

Pellettejä ja rakennusteollisuuden materiaaleja valmistavalla Gozdno gospodarstvolla on vientiä noin 50 maahan, levyjen ja palkkien osalta Suomeenkin.

”Iso shokki koettiin kolme tai neljä vuotta sitten, kun talouskriisi alkoi. Espanjan, Portugalin ja Italian markkinat romahtivat. Nyt vientiä on viritelty esimerkiksi arabimaihin.”

Kovač uskoo myös tuotekehityksen tarpeellisuuteen.

Yhtiö on selvittänyt muun muassa nesteytetyn puun tuotantoa yhdessä yliopistojen kanssa. Kemiallisessa prosessissa syntyvä materiaali näyttää tervalta. Kovač in mukaan se sopii moniin eri tarkoituksiin: energiantuotannon lisäksi siitä voi tehdä esimerkiksi polyuretaania, polyesteriä tai liimaa.

HELI VIRTANEN

HELI VIRTANEN

Pokljukan alueella on sekä yksityisiä että valtion metsiä, valtiolla työskentelevä metsänhoitaja Damjan Oražem kertoo. Alueelle laaditaan yhteinen kymmenen vuoden metsäsuunnitelma.

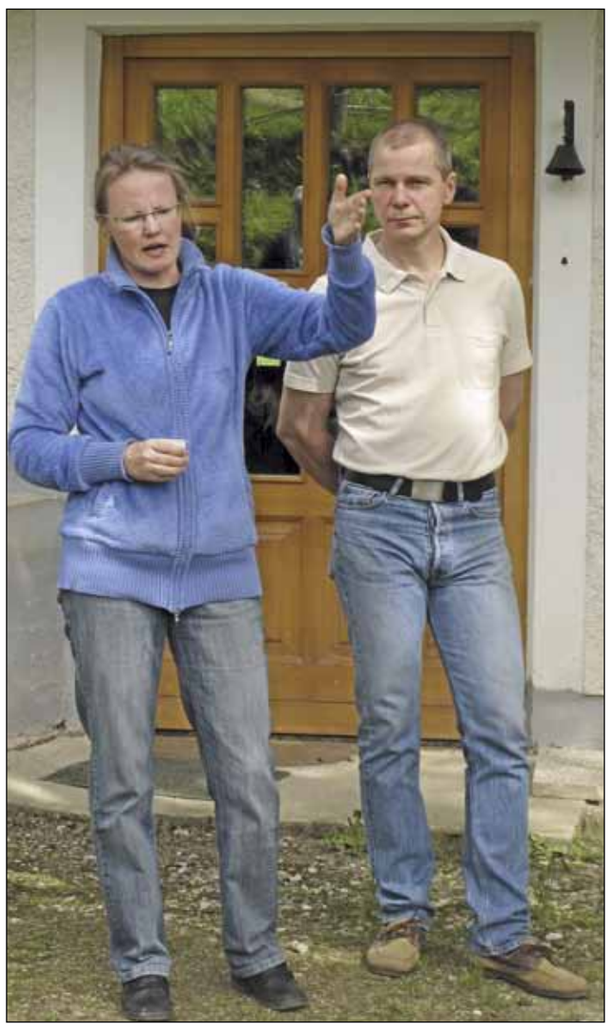

Mirka Pesu ja Damjan Oražem omistavat noin 15 hehtaaria metsää. Poimintahakkuut tuottavat mukavasti, kun ne suunnittelee huolella.

Yksittäisillä rungoilla voi tehdä ison tilin

VRHNIKA, SLOVENIA (MT)
Jos sattuu olemaan slovenialainen metsänomistaja, kannattaa metsässä kulkiessaan kiinnittää huomiota yksittäisiin runkoihin. Vaikka suurin osa sopisi lähinnä polttopuuksi, joukossa saattaa olla tavallista arvokkaampia tukkeja.

Sloveniassa puuta on alettu myydä keskieurooppalaiseen tapaan huutokaupoissa.

”Kallein tapaus oli, kun vuorivaahteraa myytiin hintaan 8 800 euroa kuutiometriltä. Tukki oli kooltaan vain pari kuutiometriä, mutta metsänomistaja sai siitä 16 000 euroa”, metsänomistaja **Mirka Pesu** kertoo.

Huutokaupoissa myydään tyypillisesti vaahteraa ja saksanpähkinää. Niitä käytetään esimerkiksi autojen ja laivojen panelointiin sekä aseiden puuosiin.

Polttopuulle ostajia

Slovenian metsissä kasvaa kaikkiaan yli 70 puulajia.

”Meidän metsässämme puulajeja on noin 30”, Mirka Pesu ja **Damjan Oražem** kertovat.

Suomalais-slovenialainen pariskunta muutti Smrečjen kylään Vrhnikan kunnan alueelle vuonna 1999. He löysivät sieltä mieleisensä tilan, johon kuuluu vajaat 20 hehtaaria maata. Pinta-alasta noin neljännes on heinäpeltoa ja laidunta, loput metsää.

Pesu kasvattaa tilalla ravihevosia, Oražem työskentelee tilan ulkopuolella metsänhoitajana. Metsätalous tuo perheelle lisäansioita.

”Syksyisin kerran viikossa joku tulee kysymään, saisiko meiltä polttopuuta”, Pesu kertoo.

Polttopuusta maksetaan tavallisesti noin 60 euroa irtokuutiolta, tai jos puut eivät ole halottuja, 40–45 euroa.

Poimintahakkuista tuloja

Pesun ja Oražemin tila sijaitsee kukkuloilla, noin 500 metriä merenpinnan yläpuolella, joten lunta sataa talvisin paljon. Tykkylumi aiheuttaa joskus tuhoja.

”Kun ostimme tilan, täällä oli ollut paha tykkylumitalvi ja melkein puolet puista oli kaatunut tai niiden latva oli katkennut. Sen takia tilamme puumäärä on todennäköisesti pienempi kuin Slovenian metsissä keskimäärin.”

Siitä huolimatta pariskunta on tehnyt säännöllisesti poimintahakkuita, ja puuta on ehditty myydä kaikkiaan noin 1 500 kuutiota.

Pesu ja Oražem kertovat, että etenkin kuusitukin hinta on nousussa Itävallan sahojen kysynnän takia. Tien varteen katkotusta tukista maksetaan nyt 90–100 euroa kuutiometriltä.

Lehtipuusta voi saada jopa 200 euroa kuutiolta, jos laatu on kohdillaan.

HELI VIRTANEN

Kuusimetsä sietää rankkoja oloja

BLED, SLOVENIA (MT)
Laaksossa lämpötila lähentelee hellettä, mutta Pokljukan ylängöllä on vielä lumipeite.

Pokljuka kuuluu Triglavin kansallispuistoon. Siitä huolimatta metsiä hakataan samoilla periaatteilla kuin muuallakin Sloveniassa. Ainoastaan alueen sijainti reilut 1 200 metriä merenpinnan yläpuolella asettaa metsätaloudelle omat rajoituksensa.

”Täällä on rankat olot mille tahansa puulajille. Talvella lämpötila voi laskea 35 pakkasasteeseen, ja kesällä plusasteita voi olla yhtä paljon”, metsänhoitaja **Damjan Oražem** kertoo.

Pokljukan metsät ovat lähes puhdasta kuusimetsää.

Rautamalmin tuotanto alueella alkoi jo 3 000 vuotta sitten, ja sen seurauksena metsät ehtivät hävitä alueelta täysin.

Metsitys aloitettiin 1800-luvulla. Silloin puulajiksi valikoitui kuusi, jonka tiedettiin pärjäävän vaativissakin oloissa.

”Nyt tavoitteena on palauttaa lajistoa alkuperäiseen suuntaan kolmen seuraavan puusukupolven aikana.”

Kirjanpainajasta tullut iso ongelma

Lajiston alkuperäiseen suuntaan palauttaminen tarkoittaa, että kuusi saa väistyä ja tilalle istutetaan lehtipuuta.

”Jos lajisto olisi luontainen, pyökkiä kasvaisi täällä enemmän. Kuusta olisi enintään kolmasosa. Sekametsä sietäisi tuulta, tykkylunta ja kirjanpainajaa kuusikoita paremmin.”

Kirjanpainajasta on tullut iso riesa alueella. Tuhohyönteinen ehtii tehdä kolme tai neljä uutta sukupolvea kesässä, joten se aiheuttaa laajoja tuhoja nopeasti.

Vaikka avohakkuut eivät ole Sloveniassa sallittuja, Pokljukan metsiä on jouduttu hakkaamaan kirjanpainajan leviämisen estämiseksi. Osana tuhojen torjuntaa hakkuutähteet pinotaan siisteihin kasoihin hakkuuaukean laitaan.

Tuhokuusikoiden tilalle istutetaan pelkkää lehtipuuta.

Kuusenrungoissa esiintyy lahoa harvakseltaan. Paljon lahoa suuremmat tuhot aiheuttaa kirjanpainaja.

Lehtipuun istuttamisessa on tosin omat ongelmansa: niiden taimet maistuvat metsäkauriille ja peuroille.

”Siksi taimet laitetaan putkiin, tai jos iso alue uudistetaan, se aidataan kokonaan.”

Ongelmia aiheuttavat riistaeläinten lisäksi kotieläimet. Vaikka laiduntaminen on ollut kiellettyä vuosisatojen ajan, slovenialaiset päästävät sitkeästi lehmänsä kesäaikaan metsiin.

Resonanssipuut otetaan talteen

Yksi Pokljukan alueen erityispiirteistä on, että siellä kasvaa runsaasti soitinrakentamiseen sopivaa resonanssipuuta.

”Metsäammattilaiset käyvät paukuttelemassa Pokljukan metsissä kasvavien puiden runkoja. Äänestä kuulee, jos se on resonanssipuuta.”

Soitinrakentamiseen käytettävä puuaines on tasalaatuista ja riittävän hitaasti kasvanutta – Oražemin mukaan puun läpimitta saa kasvaa korkeintaan yhden senttimetrin kuudessa vuodessa.

HELI VIRTANEN

Pyökki on yksi yleisimmistä puulajeista. Heikko laatu on ongelma, ja usein pyökkiä myydään polttopuun hinnalla.

Eroosio estää avohakkuut

LJUBLJANA, SLOVENIA (MT)
Valtaosa Slovenian metsistä sijaitsee joko vuoristossa tai ainakin kumpuilevassa maastossa.

Eroosio on jättänyt jälkensä maisemaan. Tuulet ja sateet kuluttavat paljaaksi hakattua maata, joten Sloveniassa on katsottu parhaaksi kieltää avohakkuut.

Metsissä tehdään ainoastaan poiminta- ja pienaukkohakkuita, ja metsät uudistetaan pääsääntöisesti luontaisesti.

Metsien rakenne muuttuu lehtipuuvaltaisempaan suuntaan.

Toistaiseksi metsissä kasvavien lehtipuiden heikko laatu on kuitenkin ongelma metsänomistajien ja puuta käyttävien laitosten kannalta.

Pyökki on yleisin lehtipuulaji, mutta pyökkimetsiä olisi hoidettava, jotta niistä saataisiin laadukasta, huonekaluihin sopivaa materiaalia. Nyt suurin osa pyökistä myydään polttopuuna.

HELI VIRTANEN

Etenkin kuusitukin hinta on nousussa Itävallan sahojen kysynnän takia.